

УДК 581.5

С. А. Комар, мал. нав. супр.

(Інстытут эксперыментальнай батанікі НАН Беларусі, г. Мінск)

ФІТАЦЭНАТЫЧНАЯ СТРУКТУРА САСНЯКОЎ ВЕРАСОВЫХ БЯРЭЗІНСКАГА БІЯСФЕРНАГА ЗАПАВЕДНІКА

Для выяўлення фітацэнатычнай структуры саснякоў верасовых на тэрыторыі Бярэзінскага біясфернага запаведніка (ББЗ) былі даследаваны каля 130 лясных выдзялоў, якія ў розны час за перыяд 1976–2008 гг. з'яўляліся саснякамі верасовага тыпу лесу. Аднак толькі 16 насаджэнняў намі былі аднесены да саснякоў верасовых, астатнія ж за саракагадовы перыяд пераважна трансфармаваліся ў саснякі імшыстыя і бруснічныя.

Саснякі верасовыя з'яўляюцца пераважна чыстымі па саставе насаджэннямі, дзе дамінавальнае становішча займае *Pinus sylvestris* з дамешкам *Betula pendula*. Да самых распаўсюджаных відаў ў падросце адносяцца *Picea abies*, *Pinus sylvestris*, *Betula pendula*, у падлеску – *Frangula alnus*, *Juniperus communis*, *Quercus robur*, *Sorbus aucuparia*. У жывым наглебавым покрыве найбольш часта сустракаюцца віды сямействаў *Ericaceae*, *Poaceae*, *Asteraceae*, *Fabaceae*.

Важнай умовай існавання саснякоў верасовых на тэрыторыі ББЗ з'яўляюцца пажары. Амаль палова наведаных лясных фітацэнозаў была пашкоджана нізавымі пажарамі нізкай ці сярэдняй інтэнсіўнасці. Пасляпажарныя саснякі верасовыя маюць наступныя фітацэнатычныя воблікі:

- большасць насаджэнняў прыстасавана да павышаных, хвалістых формаў рэльефу;
- у саставе дрэвастояў часта сустракаецца некалькі пакаленняў сасны;
- для насаджэнняў характэрна нізкая самкнёнасць кронаў дрэвастояў;
- сярод дрэвавага полагу часта сустракаюцца адкрытыя паляны з *Calluna vulgaris*, шматлікімі лішайнікамі і інш.;
- ва ўтвораных пасля пажару «вокнах» насаджэнняў адбываецца добры ўзнаўленчы працэс новага пакалення дрэвавых парод.

Такім чынам, пажары ствараюць спрыяльныя ўмовы для з'яўлення ў сасняках верасовых галоўнага індикатара іх жывога наглебавага покрыва *Calluna vulgaris* і робяць іх адметнымі сярод астатніх тыпаў лесу. Без прыкметаў пажараў саснякі верасовыя практычна не адрозніваюцца сваім фітацэнатычным воблікам ад блізкіх па эдафічных і гідралагічных умовах саснякоў імшыстых і бруснічных.